

Nemzeti Társalkodó

Szombaton, $\frac{10}{16}$ = October' 16-dikán

1830

Az Oláh nemzet' eredete' vége-
zete (41-dik Szám)

A' Ducás János halála után, mely 1255-
ben történt, a' fija 2-dik Lascaris Tó-
dor lett niceai Tsászár: ki ellen a' só-
gora, Ásán János, a' Blachok' Fejedel-
me, felkölt' volt, de megbékéltettek. 39. l.

Az Ásán János' halála után, az ő só-
gorára, Mytzesze szállott volt, egy ü-
gyetlen emberre, a' fejedelemség, a' Bla-
chok közt: de Toechus Konstantin lett
fejedelem pártütéssel, és feleségül a' 2-
dik Tódor' lányát vette. Ez után száka-
dások vannak az Oláhok között. A' Mon-
golok még Ducas János Tsászár' idejé-
ben elpusztítván Moldvát és Havas-ál-
földét, a' Kunok, a' történetírás meze-
jéről, eltűnnek.

Igy formálódik ki a' Haemus hegyei
körüli, a' római telepekből, v. Mys-
sokból, és a' Slavínokból azon nemzet,
mely magát Rumuny-nak nevezi; má-
soktól pedig Vlach-nak, Blachnak, Va-
lach-nak, Oláhnak, 's Tjubán-nak híva-
tik. Itt az a' kérdés van még fenn, ha
ők elébb a' Haemus' környékén laktak,
mikor jöttek Oláhországba, Moldvába
's Erdélybe? Lássuk tehát elébb, mikor
jöttek Oláhországba, 's Moldvába.

IV) Oláhországban élt 1718-táján egy
Logothét (Cancellarius): Gretsán nevü.
Ez, a' mint Sulzer állítja, a' levéltár-

ból, a' kezén forgóból, egy évirást (Cho-
rica) készített, melynek elején e' va-
gyon: "Kezdetben, midőn a' Wlachok
„a' Rómaiósoktól (Görögöktől) elváltak,
„lefelé mentek északra. Onnan tovább
„útaztak a' Dunán keresztül, és az úgy
„nevezett severin tornya körül megte-
„lepedtek. Ez három napi járó földre van
„Krajóvától, a' tsászári Oláhországban“
(a' Gretsán idejében nyerte volt VI Ká-
roly Tsászár a' Passaróvitzi békekötés ál-
tal Oláhországnak egy részét), „és egy
„kerület' közepében van, mely ettől ve-
„szí nevét. Mások Erdély-felé vették ma-
„gokat, mellyet ők széles-értelemben Ma-
„gyarországnak neveznek, és megüle-
„pedtek az Ólt, Maros, és a' Thetz (Ti-
„sza) vizek' mellett úgy, hogy végre a'
„Máramaros foljóiig terjeszkedtek. De a-
„zok, kik a' severin torony mellett ál-
„lapodtak volt meg, a' bértzek között
„az ólt-foljóiig nyúltak-el, míg mások
„le a' Duna mentében helyhezítették-el
„magokat, úgy, hogy e' szerént az e-
„gész Oláhország a' Nikápoly határáig
„velek betölt.“ Sulzer. Gesch. d. tr. Da-
ciens 2. B. § 110. 28. lap.

Itt, tsak a' Gretsán hitelessége jó szó
alá. Én magam az ő évirását nem lát-
tam, nem olvastam: ennél-fogva hite-
lességét nem is betsülhetem-meg. Sul-
zer az említett helyen hitelesnek mondja.

Ha hitelt adunk, a' mire én is hajlandó vagyok, ezen Gretsánnak: úgy a' felhozott szavaiból kijő, hogy —

1) Magok az oláhországi Rumunokok is, magokat Havas-alfölde, 's Moldva ös-lakosinak nem tartják. Az Oláhok, úgy tartják magok is; nem laktak ott, a' hol ma, hanem fenn, magas helyeken, v. hegyeken: mivel' Gretsán azt mondja: "lejöttek, v. lefelé mentek." És így, a' mint mondtuk, a' Haemus hegyei körül laktak.

2) Hogy onnan lejövén, északra tartottak, 's a' Dunán átköltözvén, a' Severin tornya körül, mely Viddin tájéka lehetett, megtelepedtek. A' Severini Vajdákkal tele vannak nekik minden könyveik. A' legelső Vajda, Lörintz 1249 táján jó elő Praynál az Oláhországi Vajdák' sorában. Sulzer f. h. 29. lap.

3) A' kik Severin mellett megtelepedtek, azok a' nyugoti oláhországot foglalták elébb-el, t. i. az ólt mentét, a' hegyek között, Rimniknél, Turnulnál, szembe Nikápoljal.

4) Egy rész Erdélybe a' Bánátba, 's Máramaros' környékébe ment.

5) Kijő a' Gretsán szavaiból az, hogy a' Görögöktől, kiket Romaios névvel említt, váltak-el a' Rumunokok. Mert hogy a' Romaios-on Görögöt kell érteni, megtettzik abból, hogy az Oláhok az Ujjgörögökét Romaikosoknak hívják.

Tsak az a' kár, hogy ezen elválásnak okát, 's idejét Gretsán nem jegyezte fel: de nagy hihetőséggel hozzá lehet ahhoz vetni. Ugyan-is 1259-dik esztendőben K. sz. u. a' Mongolok Moldvát pusztítván, mintegy 40 ezer Kunok jöttek Magyarországra Kuthen fejek alatt, 1243-ig Magyarországot, 's visszamentekben Havas-alföldét is pusztították a' Mongolok. Ekkor tehát mind Oláhországból, mind Moldvából, mind Magyarországból elpusztultak a' lakosok. IV. Béla Ki-

rály mindenünnen hívott lakosokat Magyarországra, főképp' a' Kunokat, kik Bulgáriába futottak vala a' Mongolok elől, egybe-gyűjtögette, 's hogy annál-inkább Magyarországra édesíthesse, fíjjával V. Istvánnal kun leányt vétetett-el. Ebből hogy a' Kunok a' mongol-dúlás-kor részint elvesztek, részint Magyarországra jöttek, nyilván kijő: mely abból is megtettzik, hogy Nicefor Gregora leírván a' Scythák' (Mongolok) nép-árját, többé a' Bulgarokról (Blachokról), hogy ők a' Kunoktól segítséget kértek volna, nem mondja: a' miről pedig a' Mongolfutas előtt gyakran emlékezik, nem Kunok, hanem isteren-túli Scythák' neve alatt; a' kiken azomban a' Kománokat kell érteni, Nicetas szerént. Moldvában a' Kunok' ott-létekig, Blachok nem laktak: mert ha ők laktak ott, miért nem ők, hanem a' Kunok futottak-el a' Mongolok elől? Vagy miért nem hívott a' magyarországi lakosok szaporítására IV. Béla Blachokat? Fel. Mert nem voltak akkor Oláhországban, 's Moldvában.

A' Mongolok' népkientésekor a' Blachok éppen pezségben lévén Ásán Juon alatt, békességben nem élhetvén a' Görögökkel; természetesebb nem lehetett mint az, hogy a' Mongoloktól elpusztított, 's a' Kunoktól elhagyott Oláhországban, 's Moldvában keressenek magoknak szabad lakhelyet. Ezen időre esik a' fenn-említett Severini Bának, Lörintznek (1249) a' vajdasága. Ere lehet tenni a' Gretsán évirásának is kezdetét. Ezután szakadások támodván a' Blachok között, a' mint feljebb is mondók, a' gyengébb-fél engedvén az erősebbnek, elhagyta a' Haemus' környékét, 's Oláhországba, és Moldvába költözött.

V) Még egy kérdésre kell felelnem: mikor jöttek az Oláhok Erdélybe?

Legelőbb, úgy hiszik némelleyek, 's nem ok nélkül, jöttek v. hoztattak inkább O-

láhok Erdélybe, I. Nicefor keleti Tsászár' idejében, ki 802--811 K. sz. u. uralkodott. Kiis a' Bolgárok' fejedelme Krummus ellen háborút indítván, hódoltságokból ellene mindenféle katonákat gyűjtött-fel, 's maga vezérlette, berontott a' Krummus' birtokaiba, mellyek az Olton innen a' Tisza 's Maros körül estek, hihetőleg; sőt királyi lakvárát is Krummusnak elfoglalja; 's a' Krummus' békekérését meg nem halgatja. Ere Krummus elszánt vitésséggel ráüt, az utakat előre-bevágatván, egész seregét vagy elfogja, vagy felkontzolja, mely utolsó sorsra jutott Nicefor is. Így írják ezt Jóseph. Genesisus de reb. Const. 1, 2, lap. V. K. Theophanes és a' folytatója Chronic. a' 529 's k. l. V. K. Joël. Chron. Comp. 159. l. V. K. Hogy ezen gyűlevész-sereg mind egy-lelkig le nem nyakaztatott, azt lehet gondolni; 's hogy fogljok maradtak közülök Erdélyben v. a' Bánátságban, azt is el lehet hinni; 's hogy ezen szerentsétlen-fogljok közt Myso-Sclavinok is voltak, kétségen kívül van, hogy az elesett Tsászár megsebesedett fíjával tsak egynehány katoná verekedhetett viszsza Kontsántzinápoljba, tiszta igazság.

A' Nicefor' vejével, Mihály Tsászár-ral is hadakozott Krummus, 's meggyőzte: mely alkalmatossággal esett az, a' mit a' Theophanes folytatója a' 533. l. említ: "Továbbá, midőn Krummus, a' Bolgárok Ura, Debeltus városát ostrommal bevette volna, a' városiakat, Püspökjökkel együtt, kik magokat feladták, más tartományba vitte-át." A' Mihály' következőjével V. Leo Tsászár-ral is háborkodott Krummus: de ettől megveretett. Jos. Genesisus f. h. 4. lap. De ellenkezőt ír a' Theophanes folytatója a' 543 lapon, 's Leo Grammaticus is a' 555 lapon: kik egy szájjal valják azt, hogy az ifjú Krummus Sennacherim, testvérét a' Drinápolj ostromlásá-

ra hagyván, Konst. poljig tört-elő, 's onnan vissza-térvén, útjában sok fogljokat szedett-fel, 's Drinápoljnak is, a' kiostromlottnak, lakosait országába vitte. A' Theophanes folytatója a' 544. lapon azt írja, hogy a' Bolgárok a' befagyott Isteren, 50 ezeren átmenvén, Arkádia-poljig hatoltak, 's 50 ezer fegyvertelen fogljót vittek haza magokkal. Hogy ezen fogljok Myso-Sclavinokról feljebb mondottakat jól megolvasonak benne nem sok kétsége fog lenni.

Az Anonymus Blac-jai, ha mindjárt valóságos Myso-Sclavinokat v. Rumunyakat értünk is alattok, nem egyebek voltak, hanem efféle hadi fogljok, kik bolgár uraknak szolgáltak. Ezeknek volt Gyalu a' Fejedelmek, ki maga is Bolgár volt, 's bolgár Királytól függött. De én hajlandóbb vagyok azt hinni, hogy a' Blach nevet még akkor a' Bolgárok viselték: mivel' Cinnamus Jánosig a' byzántiumi Írókban a' Blach névről, úgy, hogy a' Rumunyakat lehetne rajta érteni; említés sehol sints. Akar a' Rumunyoké, akar a' Bolgároké volt a' Blach név, nekem mindegy: mindenik mellett megáll az, hogy a' Rumunyak a' Magyarok' Erdélybe jöttekor hadirabok voltak.

Némellyek I. István. Apostol Király szavait: "Melyik Görög igazgatná a' Latinusokat görög szertartások szerént? vagy mellyik Latinus igazgatná a' Görögöket deák szertartások szerént?" oda magyarázzák, hogy a' Görögön Oláhok kell érteni. De a' bizonyos, hogy a' görög vallás v. ó-hit elébb jött-be, kivált Erdélybe, mint a' deákszertartásu. Lásd. Budai És. Magyarorsz. Hist. I. D. §. 60. Sőt, hogy I. v. Sz. László alatt hatalmasabb volt a' görög papság a' nyugotinál, megtettzik a' Sz. László végzései I. könyvének 51 fejezetéből: "A' Latinusok, kik a' Magyarok szokásába, törvényesen megégyezni nem akarnak:

„t. i. minekutánna a' Magyarok húst hagy-
 „nak, ök a' második, 's hamadik nap
 „(feria) megint ('sirost) esznek (t. i. nem
 „Hétfőn, hm. Húshagyókedd' utáni Szer-
 „dán kezdik a' böjtöt) . . . a' hová tétz-
 „tzik, eltakarodjanak.“ Ezek szerént a'
 Sz. István Graecussain lehet, 's kell is
 göröghitű Magyarokat érteni.

Ezután 1224. évben K. sz. u. előfor-
 dúlnak a' Szászoknak II Endre Király-
 tól nyert szabadságlevelekben ily szók-
 kal: „a' Blacok' és Bissenok' erdejét.“ Hogy
 ez a' Blacok és Bissenok erdeje a' Bar-
 tzaság volt, a' bizonyos, de, hogy a' Bla-
 cokon itt Rumunyokat kelljen érteni,
 a' néven kívül, egyéb okkal még senki
 meg nem bizonyította. A' bizonyos, hogy
 a' mikor a' Szászok az ő' szabadságleve-
 leket kapták, akkor már nem Blacok,
 nem Bissenok bírták a' Bartzaságot: ak-
 kori tulajdonosi a' Mariavitézek v. a'
 németrend, (Maricnitter, Ordo Teuto-
 nicus) voltak. Régebhen kellett 'hát azt
 a' Blacoknak bírni, 's tsak a' régibb bí-
 rás által ragadhatott azon név a' Bar-
 tzaságra. Ennél-fogva azt mondom, hogy
 azon régibb birtokosok, a' Blacok, egy-
 gyek voltak az Abulgazi Vlach-jaival,
 v. a' Nestor Wolochjaival: annyival is
 inkább, mivel' a' Magyarok' megtelepe-
 dése után a' Bolgárok a' Bissenusokkal,
 a' Magyarok' halálos ellenségeikkel egy-
 gyütt-tartottak, 's itt is együtt jönek
 elő. — De tegyük-fel, hogy ezen Blaco-
 kon éppen Rumunyokat kell érteni: kö-
 vetkezik-é abból nagy szökés nélkül az,
 hogy ök a' Magyarok', v. még feljebb,
 a' Hunnusok' megtelepedésekkor itt vól-
 tak? Valjon nem lehetne-é ezen Bla-
 cokon a' feljebb Cinnamustól felhö-
 zott Valachokat érteni, a' kik, az ő' sza-
 vai szerént, ott támadták-meg a' Ma-
 gyarokat, a' merről még senki rájok nem
 tsapott volt? De ha azt mondjuk is, hogy
 a' Mariavitézeknek kihajtása, 's az azu-

tánni birtokosoknak, a' Jánosvitézeknek
 (Johannita) Aurániába költözések után
 foglalták-el az Oláhok a' Bartzaságot,
 (a' mi pedig oly kevés idő alatt a' *Blá-
 cok erdeje* nevet rá nem ragaszthatta):
 úgy is fennmarad az a' kérdés, honnan
 jöttek ök oda? Valjon nem a' Kunok,
 's Pátzinátzíták Erdélybe béütésekor vól-
 tak segéd seregek, 's elfogatván, míg a'
 Szászok a' Sz. földre jártak jerusalemi
 Endre Királlyal, nem addig vonták-é ki
 magokat a' jobbhágyás alól?

A' Mongolok elmenetele után 1247-
 ben, IV Béla Kumániát, azaz Moldvát
 és Oláh-Országot a' Máltai-vitézeknek a-
 jándékozza, 's ott emlékezik Olácokról.
 Nekik ajándékozza t. i. egész Kumániát,
 „kivéve a' Linioy Vajda Kenezatussának
 „földjét, kivéve Szeneslausnak, az Olá-
 „cok Vajdájának földjét, mellyet nekik
 „hagyunk, a' mint ök azt *eddig* bírták.“
 Sulz. f. h. 2: D. 26. l.

Ha az ember ezen ajándéklevelet jól
 megfontolja, úgy találja, hogy, a' *hac-
 tenus (addig)* szó itt tsak egynéhány esz-
 tendőt teszen. Ugyan-is, ha a' *hactenus*
 szó azt tenné, hogy azelőtt egynéhány
 száz esztendőekkel bírták az Olácok azon
 Vajdaságot, v. Oláhországot, hogy ad-
 hatta egy részét IV Béla a' János v. Mál-
 tai-vitézeknek? Honnan vólt jussa Bélá-
 nak, azon földet, mellyet az említett Vaj-
 dák őseiktől bírni mondatnak, nekik hagy-
 ni? Honnan vólt jussa azt mondani, hogy
 a' mi az övék, nem veszi-el? Honnan
 vólt jussa Bélának, a' lythvai Olácokra
 oly' terhéket tenni, mellyeket azok, ősi
 birtokaikban szabadoknak tétetvén fel,
 bizonyoson nem hordóztak vala? A' ha-
 zai történetírók a' Moldva 's Oláhország
 megnépesedéséről a' Mongolfutás után,
 nem emlékeznek; hihetősön, mivel' nem
 annyira érdeklette hazánkat: de azt fel-
 lehet tenni, hogy a' pusztá országba jó
 szívvel mentek a' Balkánon pártosoknak

tartatott, 's e' tájt egymás közt is újat-húzó Oláhok.

1282-ben K. sz. u. IV. v. Kun László Király fogságba tétevé, a' Kunok fel-támadtak a' Magyarok ellen, 's László Király a' kedventz Kunjait az Oláhok' segítségével verte-szét. Ekkor is sokan telepedtek-meg az Oláhok közzül Erdélyben. És én Raduly Nyegrót Fogarashan, (mely, a' mint mondják, addig is Oláh Kenezatus volt, és egy Farkas nevü Kenezájától kapta nevét) ezen időtájban gondolom megtelepedettnek. A' ki azomban nem egyezhetvén a' Szászokkal, kiment Oláhországba, 's ott a' máig is fennál-ló uralkodóházat állította 's magának ezt a' tizmet vette-fel: "Isten kegyelméből egész Oláhország ura, Erdélyben meg-telepedett, és Amiástól egész Fogara-sig volt Hertzeg." Sulz. f. h. 2 Dar. 33. l.

A' 14-dik század elejétől fogva tisz-ta, és világos, hogy Oláhországot, 's Moldovát Oláhok lakták. Erdélybe apródonként származván-bé az Oláhok, szo-ros bizonyossággal megmutatni, hogy, mi-kor, 's hányan jöttek-be, nem lehet: hanem hogy, jöttek, azt ezekből gon-dolom, 's tudom:

1) Elhatalmasodván Európában a' Tö-rök, 's a' Magyar Királyokkal háborút folytatván, Oláhország volt többnyire a' tsatamező. A' vad Török elől oda-futot-tak az oláhországi Oláhok, a' hová le-hetett, 's Erdély nem lévén úgy kitevé a' Török' szomszédságának, 's dühének, ide foljamodtak, a' hol annyi kínzást nem kéntelenítettek kiállani. Ez az oka, a' mi-ért bizonyoson tudni, hányan, mikor jöttek, 's hová telepedtek; nem lehet. De

2) Tudok annyit oklevélből, hogy I Mátyás Király alatt bizonyoson jöttek: mivel' a' Mátyás V-dik Végzésének 4 Tzik-keijében, minekutánna a' Rátzokat, O-láhokat, 's más óhitü népeket a' püspö-ki tized alól kiveszi, e' vagyon: "hogy

„az ily' szökevényeknek példajok által,
„mások is, kik a' Törökök birtoka alatt
„vannak, a' jövetelre annál-készebbekké
„tétessenek, mennél-nagyobb elsőbbség-
„gel megajándékozottaknak látándják a-
„zokat, a' kik már kibujdostak.“ 'S mi-
„dön a' papság ezeken is tizedet akarna
„venni, ilyen- szórszálhasogatással szur-
„ta-ki a' szemeket Mátyás Király: "A' ti-
„zed tsak a' Kristus örökhagyománnya,
„mellyet tsak a' híveknek kell nyújtani,
„s nem illik a' Keresztyének ajándékai-
„nak szent óltárát, eretnek örökhagyó-
„mánnal bémotskolni.“

Melyből önként folj a.) az, hogy jöt-tek görög vallásu Oláhok Erdélybe. b) az, hogy itt szükség lévén rájok, jó szív-vel fogadtattak. Mert külömben a' ha-talmas papság a' maga jussáról le nem mondott volna, 's Mátyásnak sem lett volna oka, miért kívánja szent szín a-latt a' papságtól azt a' jövedelmet elven-ni. c) ők is jöttek örömet annyival-in-kább, hogy a' tizedet, mint a' magyar jobbágyok, nem fizették; 's azon időben a' jobbágnak szabad költözhetése volt; a' földesúri szolgálat vagy úrdolga sem volt akkor oly' nagy, mint ma; ugyan is a' Doša paraszthada után örökös jobbágy-ság alá esvén, kevésből állott a' szolgál-tok: egy napi szolgálat hetenként, ki-lentzed, egy forint, (akkor a' florenus 1 aranyat tett), két lúd, tizenkét tsir-ke, mindenik jobbágytól esztendőnként, egy kövér sertés tiz jobbágytól évenként. II Ulászló VII-ik Végzésében lehet látni.

Már ma a' tized Erdélyben a' földes-uraké lévén, ők minden külömbség nél-kül veszik azt jobbágyaiktól: de a' ki-rályitárnak árendát (évbért) az oláh tűz-helyek (vatre rumunyascue) után nem fizetnek. Melyből azt kell kihozni, hogy az oláh tűzhelyekre v. a' Mátyás Király' törvénye után jöttek lakosok; vagy pe-dig, ha a' törvényeknek visszamenő e-

rejek is van, azt, hogy az oláh tűzhe-
lyek lakosai, a' Mátyás' idejében hogy
Oláhországból származtak, meg tudták bi-
zonyítani.

Ennyi az Oláhokról. Még egyszer mon-
dom, azért közlöm véleményem' a' nagy-
érdemű közönséggel, hogy megrostálta-
tást nyervén, ha jobbak a' más véleke-
dés mellett az erősségek, azokat, mint
világos igazakat fogadjam-el. Nekem i-
döm úgy kifejtteni ezen tárgyat, mint kel-
lene, nem vólt: 's az itt közlöttekben
is sokat köszönhetek a' N. Enyedi könyv-
tárnok Török Ferentz barátomnak, ki a'
könyvek' kiadásában oly' kész vólt, hogy
nem tsak a' kértéket szolgáltatta kezem-
hez, hanem maga is, az ő könyvek' fog-
lalatjában jártassága által, sok tanúsá-
gokra utasított.

Más kérdés az egészen, hogy pol-
gárságra érdemesek-é az Oláhiok? Ez a'
törvényhozás, dolga lévén, feleljen-meg
ő reá, én belé nem elegyedem.

Vólt az az idő, mikor a' jobbágy-sze-
mélyt, mint az ősi portékát, felosztot-
ták a' földes úr maradékai; tsakugyan
a' rabszolga árulás Erdélybe-soha bé nem
jött: de a' nagy emberbarát II József pél-
dájára, az 1791-beli Országgyűlés az ö-
rökös jobbágyságot eltörölte, az embe-
riség magvait elhintette, mellyek d. u.
Felségünk, I Ferentz alatt szerentsé-
sen megfogantak. Éltesse az Isten Őfelségét,
's felséges Házát, a' Magyar Nemzetet,
országalkotványt, a' századok' századja-
in keresztül!

Van jussa, hatósága minden ember-
nek 's az Oláhnak is, az emberiség' zél-
jára törekedni. Ha az emberi nemnek
tsak közelebbi történeteit megtekintjük
úgy látjuk, hogy, a' mint megvólt kötve
a' tudatlanság' századjain keresztül, ép-
pen oly' siettetett lépésekkel fejlődik-ki
az emberiség, 's elvett jussait nyeri-visz-
sza. Valjon nem jó lenne-é, interessét

adni az Oláhnak, hogy a' míg magának
oláh mivelődést venne, magyar mive-
lődést, polgárságot, 's magyar interes-
sét szíjjon-be. Vannak a' Nemességnek sok
oly' jussai, mellyeket megoszthat mások-
kal, a' nélkül, hogy maga a' sajátjából
legkissebbet is vesztene. Ha p. o. most
Erdélyben 30--40 ezer nemest nem sza-
bad a' törvényes megítéltetés előtt elfog-
ni: valjon, ha másfél milliónak lessz ez
a' jussa, veszt-é azzal a' negyvenezer va-
lamit? valyon nem annál-inkább erő-
södik-é?

Valjon nem lehetne-é jó, az ily' jus-
sokat megosztani a' magyar parasztsággal
is; 's neki vagy egy tisztséget is en-
gedni a' tisztikarok között; 's képviselőt,
mint Svétziában, adni az Országgyűlé-
sen? 'S ez által az Oláhot is a' magya-
rosodásra interessálni, 's a' magyar ne-
mesi szabadságokat, 's elsőbbségeket e-
rősebb lábba állítani? Mert az igaz, hogy
az erdélyi nemesség a' maga' elsőbbsé-
geit a' nemzeti Fejedelmek alatt kapván,
azoknak megerősítésétől nem sokat gon-
dolkozott.

Túrjenek-el az érdemes olvasók, míg
egy példát beszéllek-el. Ha a' bátyám-
nál van ezer forint, melynek fele en-
gem illet, 's ő elveszti: sok okom van
ezt a' kárt sajnálnom. Ha tsak a' maga
részét veszti-el a' bátyám, 's az enyim
megmarad: sajnálom, de nem oly' erős-
sen, mint elébb. Ha egy idegen velem
egy sorsu veszti-el a' pénzét: sajnálom,
nem örvendek rajta, 's immelámmal ke-
resem, tudakozodom felőlle; de koránt
sem oly' nagy hajlandósággal, mint a'
második, 's égföldnyire kissebbel, mint
az első esetben. Ha egy gazdag ember
veszt-el ötszáz forintot: kár szegénység,
gondolom magamban, de falba nem ve-
rem érte fejemet. Ha pedig valaki olyan
portékáját veszti-el, mely bennem irigy-
séget gerjesztett, v. nekem méltatlansá-

got okozott: örvendek, de nem tsak én, hanem más ember is, az én helyemben, örvendéne rajta. Ördögi öröm, az igaz: de, míg az emberi szív, emberi szív, míg az ember sem nem Angyal, sem nem ördög lesz, e' biz' úgy fog menni.

Szabó György.

Egy módja a' Pallérozódásnak

Hogy a' Pallérozódást a' könyveknek olvasása leginkább elő-mozdítja, az, egy olyan Axioma, melynek ha valaki ellent akarna mondani, tsak maga tudatlanságát árúlná-el, — azt elő mozdítani akarni minden Hazafinak kötelessége volna, de fájdalom tapasztaljuk, hogy sokszor az akarónak tehetsége, sokszor a' tehetősnek akarattja hibázik reá, mely miatt oszián a' minek meg kellene lenni, elmarad. — Azomba', nem mindég a' gazdaság kívántatik meg a' pallérozódásnak elő-mozdítására; egy hólts gondolat több Hazafiaknak szinte érezhetetlen segítségekkel véghez viheti azt, a' mit egy ember gazdagsága mellett se tehetne. Egy ily' szép gondolattja vala' Losontzi L. Báró Méltóságos Bánffy László Ur ÓNagyságának, Ns. Kraszna Vgye. nagyon tisztelt Administratorának, hogy Kórmánnya alatt lévő Vármegyéjét a' könyvek' olvasása által pallérozná. Ugyan is, jól látta azt a' tisztelt Méltóság, hogy Vármegyéje minden-felől távol lévén a' nagy Városoktól, a' pallérozódás tsak lassú lépésekkel haladhat ki hozzá, 's annak sietőbb terjesztésére itt más mód nem lehet a' könyvek' olvasásánál: de azt is látta, hogy itt, a' kinek kedve volna is könyveket szerezni, az említett ok miatt nagy útazás nélkül tételjét nem érheti, valamint azt is hogy a' most imittamott széjjel találkozó egyikét könyv az egész közönségre nézve igen kevés hasznot tehet. Egy közönséges könyv-tárnak

állítását gondolta tehát ki, oly' formán, hogy (nem lévén itt a' Ns. Vgyének domestica Cassája mint a' szomszéd Nemes Magyarországnak) még is senki meg ne erőltetődjön adakozásával — ki nem látja által mely szükséges, mely illő volna minden Jurisdictionhoz egy Könyvtár! — A' tisztelt Administrator Ur tehát, minekutánna, — jó példát akarván mutatni — maga betses Könyvtárából jó számmal ajándékozott volna könyveket ezen tzelra és a' többit is, érdemesebb olvasóknak olvasás végett kiadni nyilvánosságos helyen megígérte volna, a' körül-belől, mind ezen Vármegyében, mind ezen kívül lakókat, a' kiknek valami könyves gyűjteményeket tudta vagy hallotta, részszerént megkérte, részszerént megkérte, hogy tehetségek és önnön tetszések szerént, néhány darab könyvet a' Ns. Vgyé Könyvtárának ajándékoznának, melynek az a' dítséretes következése lett, hogy noha még tsak fél esztendeje sins ezen kezdetnek, már szinte 1000 darab könyvek adódtak-be a' nemes szívűek által a' nevezett Intézetnek, a' honnan nem ok nélkül reménylheti ezen e' részbe szerentsés kitsiny Várgye, hogy rövid időn szép summájú könyvekből álló Tára lévén, mellyeket kiki olvasás végett kikérhet, ez által a' pallérozódás nem kitsiny mértékbe fog a' népre terjedni.

E' még tsak kezdete lévén a' Könyvtárnak hisszük, hogy sokan még nem is tudják ezen szép Intézetet, 's hamegfogják tudni, önként is elő-segítik azok a' Hazafiak, a' kik közelebb esvén a' nagyobb városokhoz, a' hol könyveket szerezhettek, újjabbakat is minden nap olvashatnak 's vehetnek, a' régiekkel legalább ezen Intézetet gyarapítani fogják. Valóban még nagyobb dítséretekre szolgál a' más Vármegyékben lakóknak ha nem tekintvén a' helyre, Mgos. Admi-

nistrátor Urunknak Intézetét adományakkal elősegítik, kikbe azért nem csak ezen Ns. Vármegye, de az egész Hazá mint Jólétvőibe gyönyörködhetik. — Kezdele még a' mostani idő a' Mgos. Administrátor Úr Kormányozása idejének is, és azért méltán reménylheti a' Ns. Megye hogy hova-tovább mindég több 's szebb Hazafiságot fog tapasztalni bőlts intézeteiben. — Áldja meg az Isten az ilyen bőlts Kormányozókat, a' kik Nemzetek' javán munkálódnak! támasszon példájára többeket is, a' kik nem csak a' Törvény' kiszolgáltatásában hiszik állani kötelességeket, hanem ember-társaiknak pallérozódásokat eszközölvén, azokat jobbakká, okosabbakká tenni, és Hazájok' javát, ditsősségét, így is elő-mozdítani törekednek! áldja meg azokat is, a' kik ilyen Kormányozónak szép Intézetét elő-segíteni igyekeznek!

Sz. M. S.

Az Élet' hartzca.

Minden Ember Katona itt
 A' földi Lét' hartzába',
 'S jut, ha vétí Örhelyeit,
 Ellensége markába.
 A' Bolondok és Okosok —
 Két Ellenség' Hadaj,
 Gyakran azok, mert számosak,
 A' hartzpiatz' Urai.
 Itt osztja-ki a' Ditsősség
 Aranynak vélt Bérpénzit, —
 'S a' Remény is pótolja még
 Síronn innét 's túl — a' Hit!
 Itt, az Öröm' musikája
 Bézajogja fejünket,
 'S hang-palástal bépólálja
 Kínos hartzu létünket; —
 A' halandó Vezérek-is
 Inségire a' hadnak,
 (Tám e' példát nézik ök-is)
 Hang-palástot így adnak; —

Ritkán Haza-óltalomért.

Hanem Undok lélekkel
 Ontvák-ki a' Hazafi-vért, —
 A' Hadra ám! — palást kell!
 Itt, a' Színlés, tsokolással
 Kémli Szívünk' Várait; —
 Itt, a' fortéj mászkalással:
 Ássa tsalós árkaít; —
 Itt, a' Nagyok' pártfogása
 Bástya, — de elromlandó, —
 A' Szerentse' mosolygása
 Pai's, de nem állandó; —
 Itt, védpántzét az egésség —
 De nyavalyák lödelik,
 Rangos Köntös a' Test-szépség, —
 Néha gyávák viselik, —
 Itt, az Inség 's Nyomorúság
 Nehezkedő Vasasok, —
 A' Szerentse és Barátság —
 Könnyen futó Lovasok. —
 Ezerféle itt a' Fegyver —
 Tsak hármához hízhatni: —
 Pénz, Ráng és Ész, — tudd-meg Ember —
 Tsak ezekkel vívhatni!!! —
 És e' három, — oh! mért van ez? —
 Egy hüvelyben ritkán fér, —
 Boldog! — bár ha pénz 's rang elvesz,
 Ki az Égtől Esz-et nyér!!! —

Sz. I.

J E L E N T É S

Az alól-írt tudtára adja minden tisztelttel a' két Magyar-Hazának, hogy a' "HITEI" CZIMÚ MUNKA' TAGLA-
 "LATJA", Gróf Dessewffy Jósef' dolgozása, Kassán, már nyomtattatik, és még ez idén, utolsó Octoberig a' sajtó alól kikerül, 's Pesten Eggenberger Jósef' Úrnál, és minden a' két Hazában jobb lábón álló Könyves-holtokban kapható lészen.
 Követi majd ezt nem sokára a' Német fordítása is, mely már munkában vagon.
 Költ Kassán, sept. 9-dikén 1850.

WERFER KÁROLY,

ts. k. priv. Akadem. Könyv-nyomtató.

Lehet előre fizetni a' Híradó' Redactiójánál 2 f. Conv. pénzel: Tíz Exemplarra, ráadásul jár Egy ingyen, azoknak, a' kik 10-et szereznek össze.